

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci Adély Korečkové „Utváření hierarchie v tréninkové skupině atletů“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2020, 61 s.

Bakalářská práce Adély Korečkové se v rámci antropologie sportu zabývá problematikou ustanovování hierarchie v tréninkové skupině. Na základě devítiměsíčního etnografického výzkumu smíšené skupiny atletů specializujících se vrhy a hody, jíž je sama členkou, si klade otázku, jakým způsobem se v takové skupině hierarchie utváří a jaké jsou její projevy.

Teoreticky je práce primárně ukotvena skrze tři přehledové práce (Novotná; Šanderová; Slepíčka – Hošek – Hátlová), které zprostředkovávají základní analytický aparát (skupina, struktura, role a pozice), skrze něž je zkoumaná problematika nahlížena. Ačkoliv se jedná o práce relevantní, bylo by vhodné je doplnit o další primární literaturu a to nejen českojazyčnou. Teoretické ukotvení doplňuje kapitola věnovaná charakteristice tréninkové skupiny jako specifického typu sociálního uskupení a kapitola prezentující některé vybrané aspekty genderové problematiky v oblasti sportu. Zařazení genderové kapitoly je vzhledem ke smíšenému charakteru zkoumané skupiny relevantní, nicméně působí spíše strohým dojmem. Je škoda, že ani v rámci těchto kapitol autorka nepracuje s žádnou původní literaturou, ale pouze s literaturou přehledovou. Vedle výběru teoretické literatury by práci prospělo také důslednější užívání zavedených analytických pojmů v empirické části, v níž se pracuje pouze s konceptem pozice.

Užité metodologické postupy autorka popisuje v 5. kapitole. Jak jejich výběr (zúčastněné pozorování a polostrukturované rozhovory), tak jejich popis je adekvátní zkoumanému problému. Autorka se snaží i o reflexi jejich aplikace, což je hodno ocenění. Ačkoliv si uvědomuje svou situovanost (insiderství), jeho reflexi bylo možné věnovat více prostoru (i ve vztahu k rozhodnutím ohledně pozice autorky v textu, viz dále). Považuji trochu za škodu, že empirická část vychází více z dat získaných pomocí interview než zúčastněného pozorování, nicméně i ta jsou v práci zastoupena.

Jádro práce tvoří empirická část rozdělená do čtyř kapitol. V první z nich autorka představuje zkoumaný terén, tj. vybranou tréninkovou skupinu a dynamiku vztahů jejích členů. V jejím závěru prezentuje tzv. konsenzuální hierarchii skupiny (s. 32), jíž vytvořila z dat získaných od svých informátorů a která jí slouží jako východisko pro další uvažování o utváření hierarchie. V další kapitole se na základě takto vytvořené hierarchie zabývá otázkou aspektů, které v ní ustanovují pozici jednotlivých aktérů. Vedle výkonnosti a píce a věku a délky členství ve skupině (jež byly očekávatelné) identifikovala také vliv přátelských vazeb a analyzuje vliv trenérky. Její vliv však spatřuje spíše v uplatňování projevů hierarchie, kterou se zabývá v kapitole následující. V ní dochází k závěru, že k projevům hierarchie dochází ve třech situacích (při házení, v posilovně a při výběru účastníků soustředění). V poslední kapitole empirické části se pak věnuje otázce postavení žen ve zkoumané skupině s důrazem na pozici trenérky-ženy. Empirická část je založena primárně na analýze dat bez rozsáhlejšího dialogu s literaturou, ovšem tento nedostatek je vyrovnán v závěru práce, v němž autorka také dává explicitní odpovědi na výzkumné otázky.

Co je pro celou empirickou část (a vlastně pro celou práci) charakteristické, je důraz, který autorka klade na aspekty spojené se sportem na úkor aspektů mimo-sportovních. To může být způsobeno jednak jejím statusem insidera, který komplikuje zaujmutí kritického odstupu, jednak důrazem kladeným na interview na úkor zúčastněného pozorování a jednak volbou konsenzuální hierarchie jako východiska následné analýzy. Pokud by se více zaměřila na proces vyjednávání hierarchie v každodenních praxích, patrně by se ukázaly jako významné jak jiné

faktory, tak i projevy hierarchie. To by s sebou ovšem neslo i „obrácení“ struktury výkladu a vlastně i analýzy (projevy hierarchie by představovaly základ pro identifikaci jednotlivých faktorů).

Poněkud nesourodě v práci působí kapitoly věnované genderu. Ačkoliv se jim z důvodů složení skupiny nedalo zcela vyhnout, je z nich patrné, že genderová otázka nebyla pro autorku primární a působí trochu jako „nezbytný“ přívažek.

Speciální pozornost si zaslouží autorčina volba vystupovat v textu stejně jako ostatní aktéři pod smyšleným jménem. Tato volba, ač nezvyklá, byla vedená snahou o to, aby se čtenář dobře orientoval v pozici jednotlivých aktérů, pročež pro ně byla zvolena jména dle abecedního pořádku. Aby autorka z hierarchie nevybočovala, rozhodli jsme se zvolit pro ni jméno začínající písmenem C. Dodatečně mne napadá, že tuto situaci bylo možné řešit např. zvolením pseudonymů začínajících v každé „vrstvě“ stejným jménem, např. Alex, Adam, Adéla (namísto Alex, Benjamín, Cecílie). Bohužel v době psaní nás tato možnost nenapadla.

Po stránce formální je práce bez závažnějších nedostatků. Struktura práce odpovídá způsobu informování o výsledcích empirického šetření. Práce samotná obsahuje přijatelné množství gramatických chyb, překlepů a podobných nešvarů. Autorka systematicky a spolehlivě cituje použité zdroje i odkazuje na vlastní datový materiál. V seznamu literatury se sice objevuje jedna práce, na níž není v textu odkazováno, ale v žádném případě se nejedná o snahu bibliografii „nafouknout“.

Adéla Korečková svou práci prokázala, že je schopná navrhnout a realizovat empirické šetření a na jeho základě napsat odborný text. I přes některé výše zmíněné nedostatky se domnívám, že práce splňuje požadavky kladené na absolventskou bakalářskou práci. Proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení na pomezí **velmi dobře a dobře** v závislosti na průběhu obhajoby.

V rámci obhajoby by autorka mohla zodpovědět některou z následujících otázek:

1. Jak se skutečnost, že je autorka insiderkou, projevila v průběhu výzkumu i v samotné práci?
2. Jak by práci proměnilo, pokud by autorka kladla větší důraz na zúčastněné pozorování na úkor polostrukturovaných interview?
3. Jakým způsobem by se práce proměnila, pokud by autorka nevycházela z konsenzuální hierarchie, ale zaměřila se na vyjednání hierarchie?
4. Autorka v textu popisuje situaci, která by se dala označit jako „vzpouora“ „níže postavených“ členů (skupina č. 2 na diagramu na s. 27). Na jakých principech se utvářela hierarchie v této skupině a jaké měla projevy?

V Praze 16. 6. 2020

Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.